

Ivan G. Iliev, Margarita Georgieva
(Bulgaria, Plovdiv University Paisii Hilendarski)

A New Step Forward into the Historiography of Bulgarian Studies in Bessarabia

Vasil Kondov. The Language of the Bulgarians in Russia, USSR, Ukraine, and Moldova. History and Present State. Classification, Bibliography, Maps, Photographs, Texts'. Gregory Tsamblak Taraclia State University. Taraclia. 2018, 250 p.

Abstract: The reviewed here book by Vasil Kondov presents the newest information about Bulgarian studies in Bessarabia. It contains a historical part in which the Bulgarian migration of the 19th century to Moldova and the Russian Empire is observed as well as the beginning and the development of the scientific research on Bulgarian dialects in the former USSR is outlined. Classification of Bulgarian dialects in present-day Moldova and Ukraine is given supported by rich bibliography, photos, maps, and dialectal texts.

Key words: Bulgarian language, Bulgarian dialects, Bessarabia.

Иван Г. Илиев, Маргарита Георгиева
(България, Пловдивски университет „П. Хилендарски“)

Нова стъпка напред в историографията на бесарабската българистика

Васил Кондов. Езикът на българите на Пусто пладне (в Русия, СССР, Украйна и Молдова). История и съвременно състояние (класификация, библиография, карти, снимки, текстове). Тараклийски държавен университет „Григорий Цамблак“, Република Молдова. Тараклия. 2018, 250 с.

Неуморният труженик в полето на бесарабската българистика, доцент Васил Кондов от Тараклийския държавен университет в Молдова, ни поднася новия си безценен принос в тази област, озаглавен „Езикът на българите на Пусто пладне в (Русия, СССР, Украйна и Молдова). История и съвременно състояние (Класификация, библиография, карти, снимки, текстове)”. Тараклийски държавен университет „Григорий Цамблак”, Република Молдова. Тараклия. 2018. Както личи от заглавието, това е един илюстриран историко-библиографски справочник, съставен не само професионално и търпеливо, но и с любов към обекта на изследване, който за Васил Кондов е не само в центъра на професията му, но и призванието на живота му. Авторът проследява историята на българските преселения в Русия и Молдова, започнала преди около два века; етапите в историята на проучването на българските говори в тези държави и в политическите формирания, които ги заменят; традиционната класификация на тези говори и наличната до момента библиография към всяка от посочените български диалектни групи, което е най-ценното в подготовения труд. Всичко това е илюстрирано и с диалектни текстове, взети от изследванията на именити проучватели на бесарабските български диалекти, както и от монографии на самия Кондов. Вероятно няма да сбъркаме, ако кажем, че никой друг не познава толкова добре историята и съвременното състояние на описваната материя, колкото авторът на рецензираната тук книга, която е предшествана и от други подобни негови опити („Българският език в Русия, СССР, Молдова и Украйна. Библиография: 1829-2014”. Тараклийски държавен университет „Григорий Цамблак”. Тараклия. 2016.) и се явява естествен резултат от многогодишните му усилия. Настоящата работа обаче не е доработка на предишната, а разработка с нова концепция. Докато целта на последната бе съставянето на колкото е възможно по-изчерпателен тематичен библиографски справочник, сега монографията е по-разнообразна по съдържание, по-разчупена и нещата са погледнати многогранно и от по-различен ъгъл. Доцент Кондов е обърнал внимание на една препоръка към предишния си труд (Ив. Г. Илиев, „Обзор на изследванията върху българската диаспора в Бесарабия” – Проглас, 1, 2017) – да групира библиографията съобразно диалектното членение на бесарабските и другите български говори на изследваните територии. Включени са и много липсващи в предишната книга заглавия.

На първите две глави („Кратка история на българските селища на територията на Молдовското княжество и Руската империя” и „Изследване езика на българите в Русия, СССР, Украйна и Молдова”) няма да се спираме подробно. За какво става въпрос в тях е ясно от заглавията, а желаещият да получи по-подробна информация, може да се възползва от изнесената библиография.

Третата глава („Класификация на българските говори в СССР”) има за обект класификацията на българските говори на територията на бившия СССР. Използването на тази абривиатура не бива да смущава никого, понеже тя иска да покаже, че като база за тази класификация е използван класическият „Атлас болгарских говоров в СССР” от 1958 г., а оттогава в това отношение нищо не се е променило съществено, ако не броим изчезването на някои говори (източнородопският в Сатуново, кримските български говори) или формирането на някои смесени говори в селища, където по-рано са съществували съвместно повече от едно наречия (Тараклия, Камчик и др.).

Класификацията на говорите и включената към всеки раздел библиография са подредени в следните групи:

- Шуменски или съртски мизийски говор, наричан още и чушмелийски;
- Североизточен (мизийски) или централнобалкански говор, наричан още чийшийски;
- Североизточен (мизийски) олшански говор;
- Балкански или подбалкански говор, разделен на *о*-диалект и *ъ*-диалект (с чумленско-твардишка и болградска подгрупи);
- Тракийски говори (с одеска и измаилска подгрупи);
- Източнорупски или кримски говори;
- Западнобългарски или таврийско-терновски говор.

Васил Кондов правилно е променил названието на предпоследната група диалекти на „източнорупски” вместо „източнородопски”, защото последният термин, използван в „Атлас българских говоров в СССР” е неправилен по отношение на тези говори, които са странджански, тоест не са родопски. Също така правилно е посочено, че названието „тракийски говори” не е точно, защото на практика в тях влизат смесени тракийско-балканско-мизийски говори от района на т. нар. Загорски клин в Ямболско, Елховско и Одринско (много от тях използват мизийския член *-о* и почти всички използват характерните за подбалканския диалект глаголи в сегашно време на *-а*: *митà, пирà* и т.н.).

Добро попадение е включването на четвърта глава, посветена на иновациите поради чуждоезиково влияние върху българския език, в която се обръща внимание на интересни явления като местоимения от типа *който си 'някой'*. Кондов правилно отбелязва, че и последният е повлиял върху съседните – руски, украински, молдавски, гагаузки, албански, езици.

Не по-малко ценен от библиографския материал е и снимковият материал, който представя изтъкнати бесарабски българисти, включително по време на експедиции, и корици на техни книги.

В заключение – надяваме се, че при едно следващо издание на въпросния ценен историографски и библиографски справочник, цитираните в него заглавия ще бъдат много повече, поради провокирания от автора му интерес към проучванията върху българските говори на територията на бившия СССР, а белите петна върху диалектоложката карта на Бесарабия и останалите области с българоезично население в Украйна ще стават все по-малко.